

Σύγχρονα Θέματα Διεθνούς Πολιτικής

Μάθημα 10^ο: Η Αφρική

Ιωάννης Παπαγεωργίου, Επίκουρος Καθηγητής
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών, ΑΠΘ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Μάθημα 10^ο

Η Αφρική

Περιεχόμενα ενότητας

---

1. Οικονομικά, γεωγραφικά και πολιτικά χαρακτηριστικά.
2. Η ανάπτυξη των αφρικανικών εθνικών κρατών.

Σκοποί ενότητας

- Ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών, των γεωγραφικών ενοτήτων και των διαιρετικών τομών που καθορίζουν την αφρικανική ήπειρο.
- Ο ευρωπαϊκός αποικισμός και οι συνέπειές του στα νεοσύστατα εθνικά αφρικανικά κράτη.
- Μελέτη των αφρικανικών πολιτικών συστημάτων και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν στις μέρες μας.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

1^η Ενότητα

Οικονομικά, γεωγραφικά και πολιτικά χαρακτηριστικά

Βασικά χαρακτηριστικά 1/3

- Η πιο ασταθής γεωπολιτικά.
- Η τελευταία ήπειρος όπου διαμορφώθηκαν έθνη κράτη που γνωρίζουμε στη Δ. Ευρώπη.
- Η ήπειρος με τα μικρότερα χαρακτηριστικά εθνικής ομοιογένειας στα κράτη της.
- Η ήπειρος που υπέστη εντονότερα και πιο πρόσφατα τον αποικισμό.
- Μακρά οικονομική, πολιτική και κοινωνική περιθωριοποίηση .

Βασικά χαρακτηριστικά 2/3

- Η ήπειρος με το μεγαλύτερο ποσοστό φτώχειας και τον μεγαλύτερο αριθμό κρατών που ανήκουν στις Λιγότερο Ανπτυγμένες Χώρες (Least Developed Countries – LDCs).
- Η ήπειρος με τον μεγαλύτερο αριθμό συγκρούσεων
  - Αποτέλεσμα της αποικιακής χάραξης των συνόρων.
  - της συνύπαρξης πολλών εθνικών ομάδων σε ένα κράτος.
- Η έννοια του κράτους δεν υπήρχε
  - Υπήρχαν κράτη αλλά με διαφορετικό χαρακτηριστικά.

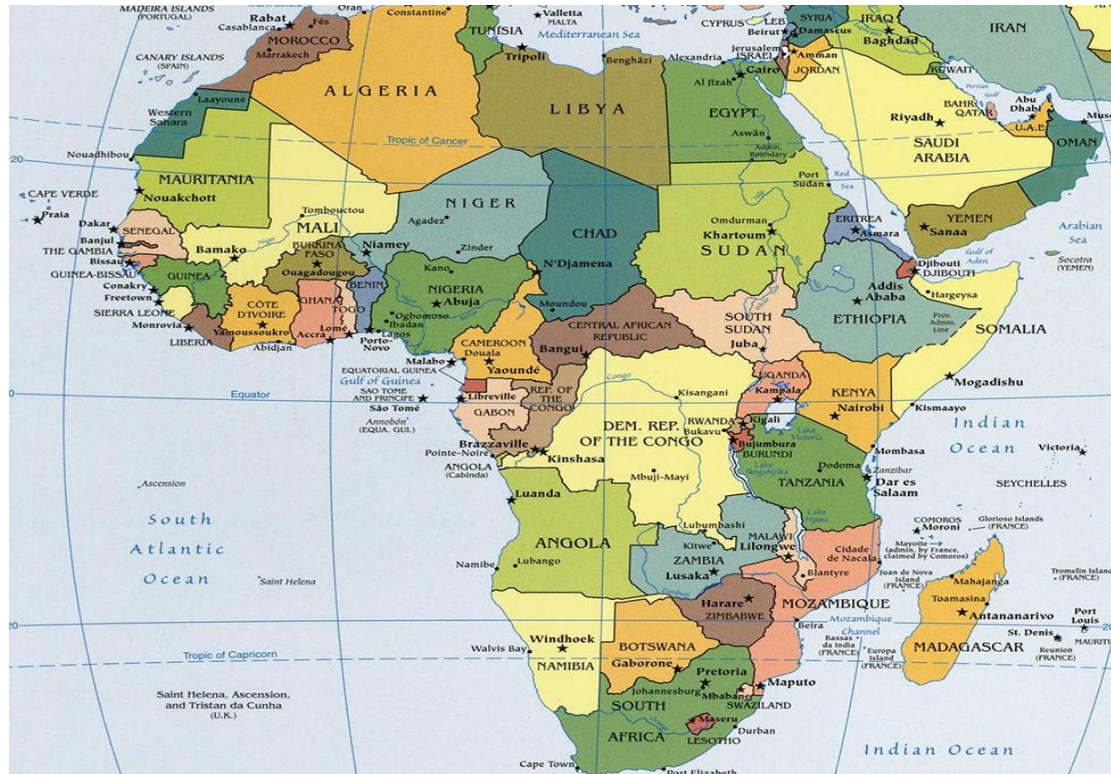

Βασικά χαρακτηριστικά 3/3

- Το διπλό τραύμα της αποικιοκρατίας και του δουλεμπορίου.
- Σημαντικός φυσικός πλούτος:
  - ορυκτός,
  - αλλά και φυσικός (αλιεία, ξυλεία)
  - Οι χώρες με τον μεγαλύτερο θεσμικό πλούτο ήταν εκείνες με τις εντονότερες εσωτερικές και εμφύλιες συγκρούσεις.

Πολιτικός χάρτης της Αφρικής 1/2

Πηγή: Τα αφρικανικά εθνικά κράτη.
<http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/afpolitallg.htm>.

Άδεια: ©2015 worldatlas.com

Πολιτικός χάρτης της Αφρικής 2/2

- Μαρόκο, Αλγερία, Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτος, Δυτική Σαχάρα, Μαυριτανία, Μαλί, Νίγηρας, Νιγηρία, Τσαντ, Σουδάν, Ερυθραία, Αιθιοπία, Τζιμπουτί, Σομαλία, Νότιο Σουδάν
- Κεντρική Αφρικανική Δημοκρατία, Καμερούν, Μπενίν, Τόγκο, Γκάνα, Μπουρκίνα Φάσο, Ακτή Ελεφαντοστού, Λιβερία, Σιέρρα Λεόνε, Γουινέα, Γουινέα- Μπίσου, Σενεγάλη, Γκαμπόν
- Ρουάντα-Μπουρούντι, Τανζανία, Αγκόλα, Ζάμπια, Μαλάουι, Μοζαμβίκη, Μαδαγασκάρη, Ζιμπάμπουε, Μποτσουάνα, Ναμίμπια, Νότιος Αφρική.

Η αποαποικιοποίηση

- Βίαιη σε κάποιες περιπτώσεις (Αλγερία).
- Συναινετική στις περισσότερες.
- Η ιδιαίτερη περίπτωση του apartheid (Ν. Ροδεσία, Ν. Αφρική).
- Οδηγεί σε κάθε περίπτωση στην διατήρηση των αποικιακών συνόρων:
  - Το απαραβίαστο των συνόρων.
  - Η αρχή της μη επέμβασης στα εσωτερικά των κρατών.

Οι μεγάλες γεωγραφικές ενότητες

- Η μεσογειακή Αφρική
  - Σχέσεις με τη Μεσόγειο
  - Κοιτίδα πολιτισμών.
- Η Σαχάρα
  - σημείο διαχωρισμού και ένωσης Βορρά και Νότου.
- Το Σαχέλ.
- Το τροπικό δάσος.
- Τα υψίπεδα της Αβησσυνίας.
- Οι νότιες εύκρατες περιοχές.

Οι μεγάλες διαιρετικές τομές της Αφρικής 1/2

- Θρησκευτικές τομές
  - Ισλάμ
  - Χριστιανισμός
  - Ανιμισμός.
- Φυλετικές
  - Σημίτες
  - Μπαντού.
- Ο θρησκευτικός συγκρητισμός στην αφρικανική ήπειρο.

Οι μεγάλες διαιρετικές τομές της Αφρικής 2/2

- Ωστόσο τα βασικά σημεία συγκρούσεων αυτή τη στιγμή στην Αφρική σχετίζονται με τα σημεία όπου συναντώνται οι θρησκευτικές διαφορές:
  - Νιγηρία,
  - Σουδάν,
  - Κέρας της Αφρικής.

Η αποικιακή διαίρεση της Αφρικής

1/2

- Η διαίρεση της Αφρικής βάσει της αποικιακής δύναμης
  - Η γαλλική (Βόρεια και Δυτική Αφρική).
  - Η βρετανική (Νιγηρία, Γκάνα, Σιέρα Λεόνε και μια ζώνη που εκτείνεται από την Αίγυπτο έως τη Νότιο Αφρική).
  - Η πορτογαλική (Ανγκόλα, Μοζαμβίκη, Γουινέα Μπισάου).
  - Το Βελγικό Κονγκό.
  - Η ισπανική Αφρική (Ισπανική Σαχάρα).
  - Η γερμανική παρουσία στην Αφρική μέχρι τον Α΄ Π.Π. (Ν.Δ. Αφρική, Τανγκανίκα, Τόγκο, Καμερούν, Ρουάντα-Ουρούντι).
  - Η Ιταλική Αφρική (Λιβύη, Ερυθραία, Σομαλία).

Η αποικιακή διαίρεση της Αφρικής

2/2

- Η διαμόρφωση στην μεσημβρινή Αφρική των Dominions:
  - αυτοκυβερνώμενα εδάφη της Βρετανικής Αυτοκρατορίας λόγω σημαντικής παρουσίας αγγλόφωνων ή Ευρωπαίων
- Η σταδιακή δημιουργία του Dominion της Νότιας Αφρικής
  - Ολλανδική παρουσία από το 17^ο αιώνα.
  - Σημαντική μετανάστευση Ολλανδών (Boers, Afrikaner)
  - που αποκτά ιδιαίτερα εθνικά χαρακτηριστικά και κυριαρχεί πολιτικά και οικονομικά.
  - Η δημιουργία του apartheid.

Χάρτης της αποικιακής διαίρεσης της Αφρικής, 1914

Πηγή: Darby and Fullard, *Modern History Atlas*, Stock, Robert, *Africa south of the Sahara*.

<http://img.scoop.it/vZg1kcHk9vrhxKPNw0ylxTI72eJkfbmt4t8yenImKBVvKOkTmF0xjctABnaLJIm9>.

Άδεια: ©1998 Harcourt Brace & Company.

2^η Ενότητα

Η ανάπτυξη των αφρικανικών εθνικών κρατών

Η διαμόρφωση των κρατικών δομών στην Αφρική

- Η διαμόρφωση των νέων κρατών πραγματοποιείται συχνά εν αγνοία των πληθυσμών.
- Διαμορφώνεται μεταξύ άλλων σοβαρό πρόβλημα ανιθαγενών (Άτομα που δεν διαθέτουν την ιθαγένεια κανενός κράτους):
  - Οι νομάδες μεταξύ Μπουρκίνα Φάσο και Ακτής Ελαφαντοστού.
  - Τα παιδιά μικτών γάμων Αιθιοπών και Ερυθραίων μετά την ανεξαρτητοποίηση της Ερυθραίας.

Τα νέα πολιτικά συστήματα μετά την ανεξαρτητοποίηση 1/2

- Τα νέα ανεξάρτητα κράτη ακολουθούν πολιτικά συστήματα όμοια με των αποικιακών δυνάμεων:
  - Προεδρικά ή ημιπροεδρικά συστήματα στη γαλλόφωνη Αφρική.
  - Κοινοβουλευτικά συστήματα στην αγγλόφωνη Αφρική.

Τα νέα πολιτικά συστήματα μετά την ανεξαρτητοποίηση 2/2

- Τα πολιτικά συστήματα αυτά καταρρέουν σχεδόν αμέσως προς όφελος μονοκομματικών συστημάτων :
  - Τα πολιτικά κόμματα λειτουργούν ως δομές φυλετικής εκπροσώπησης.
  - Στρατιωτικές δικτατορίες.
  - Η Αφρική ως πιόνι στον Ψυχρό Πόλεμο,
  - και η εγκατάλειψή της μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου.

Η μεγάλη αστάθεια της δεκαετίας του 1990

- Η δημιουργία των failed states.
- Η κατάρρευση των κρατικών δομών και η διαμόρφωση φυλετικών ή αντάρτικων δομών εξουσίας.

Τα μεγάλα ζητήματα σήμερα 1/5

- Η ζώνη αστάθειας στη Δ. Αφρική
  - Οι εμφύλιοι πόλεμοι στην Λιβερία και τη Σιέρα Λεόνε.
  - Η ανασφάλεια στη Νιγηρία:
    - Η διαιρετική τομή Χριστιανισμού και Ισλάμ.
    - Ο ρόλος του Boko Haram.
  - Οι συγκρούσεις στη Μαυριτανία και το Μαλί:
    - Οι εθνοτικές και φυλετικές συγκρούσεις.
  - Τα ζητήματα στην Κεντρική Αφρική:
    - Εμφύλιοι Τσαντ και Κεντροαφρικανική Δημοκρατία.
    - Οι επιπτώσεις της διάλυσης της Λιβύης.
    - Το ζήτημα του Σουδάν.

Τα μεγάλα ζητήματα σήμερα 2/5

- Η ζώνη αστάθειας στην Ανατολική Αφρική (Κέρας της Αφρικής):
  - Η παλαιά σύγκρουση Αιθιοπίας-Ερυθραίας.
  - Η διάλυση της Σομαλίας
    - Το ιδιαίτερο παράδειγμα της Σομαλιλάνδης.
- Η νέα αντιπαράθεση στο εσωτερικό της Αιθιοπίας.

Τα μεγάλα ζητήματα σήμερα 3/5

- Το πρόβλημα του Κονγκό και των Μεγάλων Λιμνών
  - Το Κονγκό: η πλουσιότερη χώρα της Αφρικής.
  - Σε μόνιμο καθεστώς συγκρούσεων
    - Χώρα διαιρεμένη:
      - η κεντρική εξουσία,
      - ο Βορράς,
      - οι ανατολικές περιοχές υπό τον έλεγχο της Ρουάντα.

Τα μεγάλα ζητήματα σήμερα 4/5

- Η περιοχή των Μεγάλων Λιμνών
  - Η διαιρετική τομή μεταξύ των Χούτου και των Τούτσι στην περιοχή της Ρουάντα-Μπουρούντι.
  - Η γενοκτονία στη Ρουάντα του 1994.
  - Ο ρόλος της Ρουάντα σήμερα στην περιοχή.

Τα μεγάλα ζητήματα σήμερα 5/5

- Το ζήτημα της Δυτικής Σαχάρας:
  - Ισπανικό έδαφος μέχρι το 1975.
  - Πλούσια αλιευτική ζώνη, μεγάλος ορυκτός πλούτος.
- Η μαροκινή εισβολή:
  - η αλλαγή της πληθυσμιακής ισορροπίας.
- Το κίνημα του Πολισάριο.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ιωάννης Παπαγεωργίου. «Σύγχρονα Θέματα Διεθνούς Πολιτικής. Η Αφρική». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://eclass.auth.gr/courses/OCRS245/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

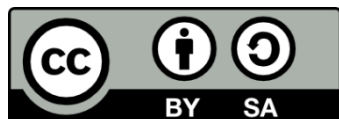
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος 10^{ου} Μαθήματος

Επεξεργασία: Γαβριέλα Λ. Μαζαράκη
Θεσσαλονίκη,
Χειμερινό Εξάμηνο 2014 – 2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

